

УДК 159.9:316.6

Наталія ЧЕРНИШ

старший викладач,

Національна академія

Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

<https://orcid.org/0009-0003-5635-3569>

e-mail: chernyshhata@gmail.com

ПОЛЬОВА ПЕРСПЕКТИВА РОБОТИ З ТРЕНІНГОВОЮ ГРУПОЮ В ГЕШТАЛЬТ-ПІДХОДІ

Ця стаття пропонує комплексний аналіз теоретичних досліджень про теорію поля від її засновника К. Левіна і до сучасних розвідок польової перспективи в гештальт-підході. Теорія поля розглядається як концепція або метод, а саме: як метод аналізу причинних зв'язків і побудови наукових конструктів.

У статті представлений вичерпний огляд технічних прийомів фіксації структури малих груп, ресстрації різних аспектів групового життя та процесів групової взаємодії від окремого аналізу життєвого простору кожної групи до групової поведінки в спільному соціальному полі. Окрема увага приділена експериментуванню з групою, яке змушуватиме дослідника визнати як реальність всю сукупність факторів, які визначають життя групи. Зокрема те, що соціальні події залежать від соціального поля в цілому, а не від декількох вибраних елементів.

Значне місце в дослідженні займає аналіз теорії поля в гештальт-підході, що має холистичний, тобто цілісний характер. Вона не поділяє труднощі на окремі елементи, а аналізує їх у контексті всього життєвого досвіду людини, підкреслюючи, що емоції, мислення й поведінка є складниками єдиної взаємопов'язаної системи. Психологічне поле в межах цієї теорії розглядається як динамічне утворення, що постійно змінюється, подібно до живої екосистеми. Важливе місце також відводиться впливу середовища на поведінку особистості. Відповідно до цієї концепції, зміни часто стають можливими через трансформацію середовища, яке, набувши нового вигляду, впливає на поле та самого індивіда. Розглядаються ключові поняття теорії поля в гештальт-підході: фігура і фон, контакт, цикл контакту, потреби, межі, холистичність і динамічність, феноменальне та феноменологічне поле. А також принципи, на яких базується теорія поля в гештальт-терапії: принцип одночасності; принцип організації; принцип унікальності; принцип процесу, який змінюється; принцип можливої значимості.

Ця стаття має вагомe значення як з теоретичної, так і з практичної точки зору. Теорію поля можна застосовувати для індивідуальної та групової психотерапевтичної роботи. Поле включає в себе різноманітні можливості, які відкриває феноменологія подій, а також явища, які ми не усвідомлюємо, але які існують, вони можуть стати усвідомленими і цілком змінити наше сприйняття поля.

Ключові слова: теорія поля; соціальне поле; феноменологічне поле; тренінгова група; гештальт-терапія.

Natalya CHERNYSH

Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine

FIELD PERSPECTIVE OF WORKING WITH A TRAINING GROUP IN THE GESTALT APPROACH

This article offers a comprehensive analysis of theoretical research on field theory, from it's founder Kurt Lewin to modern explorations of the field perspective in the Gestalt

approach. Field theory is viewed as a concept or method, namely: as a method for analyzing causal relationships and constructing scientific constructs.

The article presents a comprehensive overview of techniques for recording the structure of small groups, registering various aspects of group life and processes of group interaction, from a separate analysis of the living space of each group to group behavior in a common social field. Special attention is paid to group experimentation, which will force the researcher to recognize as reality the entire set of factors that determine group life. In particular, the fact that social events depend on the social field as a whole, and not on a few selected elements.

A significant place in the study is occupied by the analysis of field theory in the Gestalt approach, which has a holistic, that is, holistic nature. It does not divide difficulties into separate elements, but analyzes them in the context of a person's entire life experience, emphasizing that emotions, thinking, and behavior are components of a single interconnected system. The psychological field within this theory is viewed as a dynamic entity that is constantly changing, like a living ecosystem. An important place is also given to the influence of the environment on the behavior of the individual. According to this concept, changes often become possible through the transformation of the environment, which, changing, affects the field and the individual himself. The key concepts of field theory in the Gestalt approach are considered: figure and background, contact, contact cycle, needs, boundaries, holistic and dynamic, phenomenal and phenomenological field. As well as the principles on which field theory in Gestalt therapy is based: the principle of simultaneity; the principle of organization; the principle of uniqueness; the principle of a changing process; the principle of possible significance.

This article is of great importance, both from a theoretical and practical point of view. Field theory can be applied to individual and group psychotherapeutic work. The field includes various possibilities that the phenomenology of events opens up, as well as phenomena that we are not aware of, but which exist, they can become aware and our perception of the field will completely change.

Keywords: field theory; social field; phenomenological field; training group; Gestalt therapy.

<https://doi.org/10.31891/PT-2026-1-25>

Стаття надійшла до редакції / Received 05.02.2026

Прийнята до друку / Accepted 12.03.2026

Опубліковано / Published 26.03.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© Черниш Наталія

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Вагомий внесок у роботу з тренінговими групами здійснила концепція про теорію поля, яка стала проривом у соціології та психології ХХ століття. На сьогодні дана концепція розуміння поля, його принципів, складових є достатньо розмитою і дещо містифікованою. Найкраще польову парадигму розвинула гештальт-терапія. Вивчення теорії поля дозволяє глибше і ширше зрозуміти групову динаміку, структуру, взаємодію між членами групи, поведінку,

групові реакції, взаємозв'язки. Вона відкриває ту частину групової взаємодії, яка не може бути побачена і усвідомлена без знання фундаментальних основ теорії поля. Вся сукупність факторів, тобто соціальне поле в цілому, визначає життя групи і зумовлює соціальні події. Частина того, що може здаватися людині випадковим і повністю неусвідомленим, насправді виявляється закономірним. Гештальт-підхід на базі теорії поля продемонстрував можливість включення на розгляд тих аспектів, які не помічалися раніше.

Аналіз досліджень та публікацій

Засновником методу теорії поля був видатний німецький психолог К. Левін. Теорію поля досліджували: Латнер, Г. Йонтеф, К. Левін (теорія поля від фізики до психотерапії), Штаммлер (використання філософських принципів у психотерапії, вихід з «вавилонського сум'яття»), Г. Райл (зв'язки між частинами поля створюють відчуття поля), Д. Франчесетті (парадигма поля в терапевтичному контексті: присутність, робота зі смислами, підтримка потоку, естетичне сприйняття поля), П. Філіпсон (феноменологічне поле: як моє феноменологічне поле може контактувати з вашим феноменологічним полем, «принцип активності» в гештальт-теорії), Ф. Перлз, П. Гудмен (феноменологічне поле).

Формулювання цілей статті

Мета статті – теоретично дослідити концепцію про теорію поля, розглянути базові поняття, наукові конструкти, принципи; структурувати основні погляди на теорію поля; внести ясність і чіткість в розуміння цієї складної та багатогранної концепції; дослідити польову перспективу роботи з тренінговою групою.

Виклад основного матеріалу

К. Левін стверджує, що соціальні події є як результатом, так і умовою виникнення фізичних подій. В соціальному полі, як і в фізичному полі, структурні властивості динамічного цілого відрізняються від структурних якостей частин. Він проводить паралель між фізичними явищами та соціальними. К. Левін вважає за потрібне досліджувати обидва набори властивостей. Коли важливий один, а коли інший, залежить від питання, на яке необхідно дати відповідь. Структурні властивості характеризуються зв'язками між частинами, а не самими частинами чи елементами [2].

Соціальні та психологічні науки суттєво вдосконалили технічні прийоми надійного фіксування структури як малих, так і великих груп,

а також реєстрації різноманітних аспектів групового життя. Соціометричні методи, групове спостереження, інтерв'ю та інші методи дедалі більше розширюють наші можливості зібрати достовірні данні про структурні властивості груп, про зв'язки між групами та підгрупами і про зв'язки між групою і життям її окремих учасників.

Важливим у дослідженні К. Левіна був експеримент. Щоб експериментально варіювати соціальний феномен, експериментатор має оволодіти всіма необхідними факторами, навіть якщо він не спроможний проаналізувати їх достатньо добре. Серйозний прорахунок, або ж недооцінювання в цьому питанні можуть знищити експеримент. В соціальному дослідженні експериментатор має приймати до уваги такі фактори, як: особистість окремих учасників, групову структуру, ідеологію, культурні цінності та економічні фактори. Експериментування з групою – це форма соціального управління. Експериментування з групою змушуватиме дослідника визнати як реальність всю сукупність факторів, які визначають життя групи. Соціальні події залежать від соціального поля в цілому, а не від декількох вибраних елементів [4].

На думку К. Левіна соціальна наука зіштовхується з двома типами проблем: одна, яка стосується розміру одиниць, інша стосується ролі сприймання в груповому житті. Трактування груп як великих і малих одиниць не усуває необхідність вибору між «суб'єктивним» і «об'єктивним» аспектами соціальних полів. Неможливо передбачити групову поведінку, не беручи до уваги групові цілі, групові норми, групові цінності та те, як група «бачить» своє власне становище та становище інших груп. Групові конфлікти вирішувались би по іншому, якби різні групи, не сприймали ситуацію, яка існує в даний час по-різному. Аналіз групової взаємодії, за К. Левіном, має слідувати за триступеневою процедурою: рухаючись від окремого аналізу життєвого простору кожної групи до групової поведінки в спільному соціальному полі і звідти знову до впливу на груповий життєвий простір.

Ця процедура аналізу, яка йде від аналізу «сприйняття» до аналізу «дії», від «суб'єктивного» до «об'єктивного» і знову назад, не обмежується тільки взаємодією між групами чи індивідами. Вона відображає одну із основних властивостей групи. Будь-який вид групової дії регулюється повторюваними причинними процесами наступного типу: індивідуальне сприймання або «збір даних», наприклад, акт пояснення – пов'язаний з індивідуальною чи груповою дією таким чином, що містить зміст сприйняття чи збору даних і залежить від способу, яким дія змінює ситуацію. Результат збору даних, в свою чергу, впливає на дію та направляє її [3].

Вагомим для теорії поля є конструкт «напруга». Використання конструкту «система в стані напруги» для вияву психологічних потреб безсумнівно висвітлює теорію поля. Концептуально напруга належить до стану однієї системи, яка пов'язана зі станом навколишніх систем. Сутність і призначення цього конструкту охоплює прагнення до змін в напрямку вирівнювання стану сусідніх систем. Відповідно, цей конструкт передбачає геометричне уявлення особистості та розрізнення функціональних підчастих чи «систем» в особистості, які мають визначене положення стосовно один одного. Конструкт напруги, крім того, включає відповідні гіпотези про динамічний характер цього поля, наприклад, якщо системи, які відповідають різним потребам чи квазіпотребам, будуть в стані підтримувати різні величини напруги впродовж деякого періоду, доведеться припустити, що це поле не дуже текуче (стійке) [4].

Деякі дослідники вважають, що теорію поля краще всього характеризувати як метод, а саме як метод аналізу причинних зв'язків і побудови наукових конструктів [5]. Цей метод аналізу був виражений у формі визначених загальних тверджень про «природу» умов змін. Немає потреби з'ясовувати, якою мірою це твердження є «аналітичним» (тобто логічним, апіорним), а якою – «емпіричним». Ще одне з основних тверджень психологічної теорії поля можна сформулювати так: будь-яка поведінка і будь-яка зміна в психологічному полі зумовлені виключно станом цього поля в той момент часу. Тому, щоб пояснити поведінку, виходячи з актуальної ситуації, необхідно знайти спосіб чітко визначити й описати характер «ситуації тут і тепер».

Період соціальних змін можуть досить помітно відрізнитися від періодів відносної соціальної стабільності. Умови цих станів справ слід аналізувати разом по двох причинах: зміни і постійність – відносні поняття; групове життя ніколи не буває без змін, просто існують відмінності в величині і типі зміни; будь-яка формула, яка представляє умови зміни, допускає в якості обмеження умови відсутності змін, а умови стабільності можна аналізувати тільки на фоні «потенційної» зміни.

Основний інструмент для аналізу життя групи – розуміння групи і її ситуації як «соціального поля». Це означає, що соціальні події розглядаються як такі, що відбуваються в (і є результатом сукупності) співіснуючих соціальних об'єктів, таких як групи, підгрупи, учасники, бар'єри, канали комунікації. Одна з фундаментальних характеристик цього поля – відносна позиція об'єктів, які є частинами поля. Ця відносна позиція представляє структуру групи та її екологічну обстановку. Вона також відображає основні можливості руху всередині

поля. Те, що відбувається в такому полі, залежить від розподілення сил по всьому полю [2].

Найкраще теорію поля розвинула гештальт-терапія, оскільки це одна з фундаментальних концепцій, яка лягла в основу теорії та методології гештальт-підходу. Теорія поля в гештальт-підході є холистичною, тобто цілісною. Вона не розбирає проблеми на менші частини, а розглядає їх у контексті всього життя особистості, визнаючи, що наші почуття, думки та дії є частиною взаємопов'язаної системи. Теорія поля передбачає, що психологічне поле є динамічним і постійно змінюється, подібно до живої екосистеми. Також вона окреслює значний вплив середовища на поведінку. Згідно цієї концепції, нерідко ключ до зміни лежить у зміні середовища, яке, в свою чергу, змінює поле та впливає на індивіда. Серед основних понять теорії поля в гештальті можна виокремити такі: фігура і фон, контакт, цикли контакту, потреби, межі, холистичність, динамічність.

Без уточнення значення терміну «поля» існує ризик створення «вавілонської» плутанини, в якій часто незрозуміло, про що мова. Фундаментальний текст гештальт-терапії говорить конкретно про поле організм-середовище. Завдяки цій концепції, засновники відкинули редукаціоністську перспективу розгляду організму без урахування його середовища та прийняли перспективу, яка враховує взаємодію між організмом та середовищем. Така взаємодія є безперервною, невід'ємною та нерозривною, і лежить в основі переходу від погляду, зосередженого на індивіді, до погляду, зосередженого на взаємодіях між ними.

Автори гештальт-терапії, здається, погоджуються з цим основним припущенням. Однак вони розходяться у своїх подальших розробках теорії поля. Деякі, відповідно до початкового розуміння К. Левіна, вважають, що в будь-який конкретний момент часу кожна людина має певне поле організм-середовище, так само як у кожного є своє власне візуальне поле, що складається з горизонту всього, що можна побачити. Інші автори, більш близькі до початкового розуміння Я. Сметса, запропонували іншу концепцію поля, яка дозволяє зосередити увагу на більшому, незведеному цілому, яке сприймають люди, залучені до спільної ситуації, і яке певним чином впливає на них усіх. Ці дві різні концептуалізації не розглядаються як правильні чи неправильні, а радше, як дві можливі перспективи, які потребують уточнення.

Д. Франсесетті пропонує розрізнити три різні концепції: феноменальне поле, феноменологічне поле та психопатологічне поле.

Феноменальне поле – це горизонт феноменів і подій для будь-якої ситуації. В межах цього горизонту певні емпіричні явища мають тенденцію проявлятися, а інші – ні. Його можна розглядати як горизонт «тут і тепер» ймовірних виникаючих форм. З одного боку, воно визначає і створює можливості для багатьох різних форм досвіду, які можуть виникнути в ситуації. З іншого боку, обмежує можливості, оскільки не всі форми досвіду можуть виникнути.

Феноменальне поле сприймається органами чуття як атмосфера ситуації, в якій рухаються сили, що зумовлюють виникнення феноменів. Ці сили поля є інтенціональністю: внутрішньою напругою, що рухається до реалізації потенційних можливостей ситуації [1].

У терапевтичному контексті, інтенціональності – є втіленими силами та рухають як клієнта, так і терапевта. У цій парадигмі «self» – це не структура, а феномен, який виникає в ситуації. Сили феноменального поля починають рух ще до того, як суб'єкти диференціюються та визначаються. Тому можна сказати, що терапевт і клієнт виникають тут і зараз, вони «створюються» всередині ситуації як функції поля та рухаються силами поля. Через це ми постійно перебуваємо в злитті з феноменологічним полем, з якого ми виникаємо.

Феноменологічне поле є результатом «феноменологічного перетворення», яке лежить в основі здатності дивитися на явища, що виникають, з цікавістю та шукати їхній сенс та інтенціональність. Така спроможність вимагає переходу від безпосереднього сприйняття/дії, яку ми переживаємо як функцію феноменального поля. Цей перехід породжується цікавістю та почуттям подиву щодо того, що відбувається. Як каже Ю. Фінк, співробітник Гуссерля, подив світу – це найкраще визначення феноменологічної установки. Це посилення свободи та диференціація, що уможливорюється дистанцією від того, що нас захоплює [1].

Терапевти мають здатність усвідомлювати феноменальне поле, помічати діючі сили, сили, що впливають на них, цікавитися тим, що відбувається. Таким чином, феноменальне поле, якому людина підкоряється, перетворюється на феноменологічне поле, де вона є суб'єктом. Отже, можна розмірковувати над тим, що відбувається, і робити вибір. Простір можливостей розширюється.

Цей перехід від феноменального до феноменологічного є дією введення логосу з можливістю, яку він надає для рефлексії, формулювання, мислення, розповіді, надання сенсу та вибору. Він проливає світло на тінь. Такий перехід близький до того, що Фонагі описує як здатність до рефлексії та менталізації. Коли ми переходимо від поглинання феноменальним полем до усвідомлення

феноменологічного поля, в нас дійсно з'являється здатність розмірковувати над тим, що відбувається, та вербалізувати це. Однак, це не лише когнітивний акт, оскільки він передбачає тілесне налаштування з сенсорними явищами, що виникають у ситуації.

Теорія поля в гештальті базується на таких принципах:

– Принцип одночасності. В полі існує група таких факторів, які визначають поведінку особи чи групи в теперішній момент. Вони включають в себе «минулий спогад зараз» і «передбачуване майбутнє зараз». Тобто, якщо ми згадуємо минуле: стосунки, досвід, події, що вже пройшли і не актуальні, варто звертати увагу на те, що існує щось у полі, що викликає й оживляє ці спогади. Це також стосується наших фантазій про майбутнє. Є дещо в контексті справжнього поля, що стимулює цю фантазію. Будь-яка поведінка та реакція стають більш зрозумілі в контексті справжнього і актуального поля. Ми постійно знаходимось в поточному полі, в потоці, яке відображається всередині нас.

– Принцип організації. Велика частина того, що може здаватися випадковим, насправді виявляється закономірним, хоча ми можемо повністю це не усвідомлювати. Поведінка і досвід, розглядається як частина цілого поля, вони є закономірними і мають значення.

– Принцип сингулярності чи унікальності. Наприклад, є звичні патерни поведінки в людини і на будь-які ситуації вона реагує схожим чином. В той же час існують «вікна можливостей», в яких вона може вибрати вчинити по-іншому. Уявлення про людину, як про якийсь конкретний тип особистості (в клієнта чи терапевта), можуть утримувати терапевта в рамках концептуальної системи і він може не бачити ці вікна можливостей в клієнта.

– Принцип процесу, який змінюється. Кожну секунду ми не такі, як мить раніше, тому що поле постійно змінюється. Згідно з цією концепцією, ми не можемо говорити про особистість, як про щось стабільне. Чим більше ми тримаємось за своє уявлення про себе, тим більша ймовірність того, що ми відстанемо від актуального контексту поля. В гештальті є такий прийом – слідувати за фігурою клієнта, за потоком свідомості, за домінуючим фокусом уваги, який завжди відображає життя наших потреб. Ці потреби задаються не тільки з середини, а й зовні, ось цим змінювальним контекстом.

– Принцип можливої значимості. Ні одна частина поля не є більш значимою і не може бути виключена, в тому числі і спостерігач. Це признає деякий суб'єктивізм діагностики. Діагностика дуже сильно задана контекстом самого терапевта. Варто враховувати, що ні одна з частин поля не є більш важливою, ніж інша.

П. Філіпсон зауважує, що поняття поля досить різноманітне. Важливо те, що існує деяка передбачуваність, деяка особливість всесвіту: те, що він наділений властивостями фізичного об'єкта (think-like). Експеримент з «гарячим стільцем» завжди спричинить деяку дійсну (think-like) поведінку і вона не буде тільки безперервним потоком. Будь-який хвильовий тип поведінки вимірюється принципово нехвильовими інструментами, оскільки саме так ми їх спершу сприймаємо. Те, що відбувається по обидві сторони межі, визначається самою межею і від того, як функціонує ця межа залежить те, що відбувається на кожній з її сторін. Окреслення межі «організм/середовище» є визначення взаємодії на межі. Межа – це не стіна, вибудована між двома приватними володіннями. Межа – це рід взаємодії, який включає обидві сторони.

Поле є процесом контакту, який відбувається тут і тепер. Проте поле – це не тільки фігура, якщо я до когось звертаюсь і ми знаходимось в контактї, це є для нас фігурою, тоді фон – присутність решти групи, як і мистецтво оточення, – все це важливі компоненти для формування фігури. Ми ведемо бесіду в присутності інших, і спосіб нашої взаємодії також формується розміщенням в просторі, яке ми займаємо. Тому фігура завжди формується в присутності фону і навпаки. Поле є цілим гештальтом, тому воно включає в себе і фігуру, і фон. Поле включає в себе явища, які ми не усвідомлюємо, але які існують, вони можуть стати усвідомленими і цілком зміниться наше сприйняття поля [7]. Поле включає в себе різноманітні можливості, які відкриває феноменологія події. Ми могли б також сказати, що виникнення контакту та вихід з нього є результатом проживання поля.

У гештальт-терапії поле бачать по-різному. Для деяких поле буде означати лише визнання того факту, що у клієнта є деяке оточення, своя культура, історія, коло знайомств і стосунків, які потрібно прийняти до уваги; фігури, які вибудовуються в цьому безперервному процесі, приналежні до фону оточуючого середовища. Поняття фону, середовища і поля стають все більш синонімічними, хоча тут можна використати слово «контекст».

Для інших, більш очевидними є погляди К. Левіна. Поле розглядається як «поле сил», впливаючих на даний предмет. Паралель з магнітним фізичним полем є цікавою метафорою, коли вона використовується в індивідуальній психології, але вразлива, коли мова йде про взаємодію двох особистостей. Коли поле виникає з групи чи системи «людина-людина», стає важко уникнути його інтерпретації як матеріальної субстанції чи речі. Звертаючись до К. Левіна, ми включаємо в поле спостерігача, тобто поле сприймається спостерігачем

А і спостерігачем В, оцінюється по-різному і суб'єктивно. Тому, коли говорять про таке «поле» (в оцінці А чи В), то все далі відходять від поняття в його застосуванні до групи або до міжособистісного поля.

Третє значення поля буде ближче до феноменологічного. З цієї точки зору, яку можна назвати «суб'єктивною» чи «емпіричною», поле стає таким «життєвим простором» відчуттів і вчинків, почуттів і смислів будь-якого індивіда. Згідно такого визначення, суб'єктивне «поле» будь-якої конкретної людини не може бути прожите іншою людиною, його тільки можна приблизно дослідити з допомогою емпатії, розуміння, осмислення, інтуїції, умовиводу чи будь-якого іншого способу сприйняття, яким зазвичай користуються при вивченні суб'єктивного характеру будь-чийого досвіду.

Коли Перлз і Гудмен висвітлюють контакт і деякі інші польові феномени, вони неодноразово проводять відмінність між висловами *in the field* – «в полі» і *of the field* – «із поля». Говорячи про «предмет», «організм», «контакт» як явища, події поля (*of the field*), але – не в полі (*in the field*), стає більш зрозумілим, в першому випадку поле розглядається як потік, а в другому – воно упредметнюється [6].

Йонтеф говорить про те, що з наукового погляду, в основі феноменологічної гештальт-перспективи лежить теорія поля. Феноменологічне дослідження є методом, що описує деяку подію або явище в якості безпосередньої частини цілісного поля, а не пояснює його в категоріях класу, до якого воно належить за своєю природою, або як одномірного, історично обумовленого та викликаного певною причиною, наслідку. Поле характеризується цілісністю, його частини перебувають у безпосередніх відносинах один з одним і є взаємно відповідальними. При цьому жодна з них не залишається не залученою у взаємодію, завдяки цим процесам щось постійно продовжує відбуватися в полі. Його поняття замінює колишнє уявлення про дискретні, ізольовані частинки. Наприклад, особистість у процесі свого життя утворює поле. Відповідно до теорії поля ніяка дія не здійснюється ізольовано; щось, що має результат, має вступати у відносини з чимось іншим, що відбувається у просторі та часі. Гештальт-терапевти працюють, використовуючи як один з основних принцип «тут і зараз», і виявляють особливу чутливість до того, яким чином «тут і зараз» включає залишки минулого досвіду, наприклад, своєрідність тілесних проявів, звичок або переконань. Феноменологічне поле визначається присутністю спостерігача, воно наповнюється змістом лише тоді, коли людина обізнана про рамки відносин, у яких із нею перебуває спостерігач. Останній є необхідною фігурою, оскільки те, що бачить

людина, певною мірою, є функцією того, як і коли вона дивиться на певне явище [8].

Підходи, які використовує теорія поля, є в основному описовими, а не розумовими, такими, що пояснюють або класифікують. Основна увага приділяється спостереженню, опису та проясненню точної структури того, що є предметом дослідження. У гештальт-терапії дані, недоступні прямому спостереженню, досліджуються терапевтом з допомогою зосередження на внутрішній феноменології, експериментуванні, дослідженні послань учасників і діалозі.

М. Міллер зауважує, що зустрічі, з яких формується досвід, відбуваються в полі, а концепція поля в гештальті чітко вказує на те, що не можна створити дещо з нічого. Якщо досвід не є даністю, то щось має нею бути, і це щось ми називаємо полем, набором умов, які подані індивіду разом з його світом. Автору найбільш плідною видається ідея поля, яке перебуває у проміжку між «ніщо» і «дещо». Поле розуміється як «структура можливостей», з якої для кожного суб'єкта виникає світ «по іншому». Іншими словами, в гештальт-терапії, як і в фізиці, можна розглядати поле як чисту ймовірність. Воно існує не як об'єкт, а як можливість проявитися.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Аналізуючи теоретичні дослідження, можна зробити висновок, що теорію поля розглядають і як метод, і як концепцію. Теорію поля можна застосовувати для індивідуальної та групової психотерапевтичної роботи. Поле включає в себе різноманітні можливості, які відкриває феноменологія подій, а також явища, які ми не усвідомлюємо, але які існують, вони можуть стати усвідомленими і цілком зміниться наше сприйняття поля. Теорія поля має великий потенціал для роботи з групами, з'являється здатність розмірковувати над тим, що відбувається, та вербалізувати це, враховуючи, що досвід є результатом взаємодії організму та середовища, а не лише внутрішнім процесом. Вона може бути актуальною для фахівців, які представляють різні підходи. Теорія поля може повпливати на перехід з передпарадигмальної на парадигмальну стадію, якої досягає наука якщо всі теоретики розділяють спільну основу. Поле є цілісною системою, у якій усі складові перебувають у безпосередньому взаємозв'язку та взаємно впливають одна на одну. Жоден елемент не існує ізольовано чи поза взаємодією: саме через цю постійну включеність у процеси в полі безперервно відбуваються зміни.

References

1. Francesetti, G., & Roubal, J. Field theory in contemporary gestalt therapy, part 1: Modulating the therapist's presence in clinical practice. *Gestalt Review*, 24(2), 2020, 113-136 p. <https://doi.org/10.5325/gestaltreview.24.2.0113>
2. Lewin K., Lippitt R., Ralph K. White. Patterns of aggressive behavior in experimentally created social climates. *Journal of Social Psychology*, v.10, 1939, 269-299 p. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00224545.1939.9713366>
3. Lewin, K., and Gertrude W. Lewin. Resolving social conflicts: selected papers on group dynamics. New York : Harper and Brothers, 1945, 71-84 p. <https://ia802905.us.archive.org/15/items/in.ernet.dli.2015.197012/2015.197012.Resolving-Social-Conflicts.pdf>
4. Lewin, K. Field theory in social science. Harper Torchbooks The Academy Libraru, 1951, 12-386 p. <https://archive.org/details/dli.ernet.503983/page/n11/mode/2up>
5. Svancara, Clint. Exploring the Hodge Conjecture with Relational Field Theory: A Dimensional Approach, June 03, 2025, 1-6 p. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5282049
6. Perls, F., Hefferline, R., Goodman, P. Gestalt Therapy: Excitement and Growth in the Human Personality. *Gestalt Journal Press*, New York, 1951 <https://gestalttherapist.co.uk/uploads/BF72A1AE-249A-423C-97DC-5388B215B941.pdf>
7. Philippon, P. A. Field Theory – Mirrors and Reflections. *British Gestalt Journal*, 15, 2006, 59-63 p. https://www.academia.edu/42629099/Revisiting_the_Field
8. Yontef, G. Gestalt Therapy: An Introduction : Awareness, Dialogue, and Process. Los Angeles: *The Gestalt Journal Press*, January 1999, 1-3 p. <https://gestalttherapy.org/wp-content/uploads/2021/09/AwarenessDialogueProcess.pdf>